

Opening plenaire vergadering Raad van Kerken

Utrecht, 2 april 2025

Lezing: Johannes 1:1-5, 14-18 (NBV21)

¹In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. ²Het was in het begin bij God. ³Alles is erdoor ontstaan, zonder het Woord is niets ontstaan van wat bestaat. ⁴In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. ⁵Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.

¹⁴Het Woord is mens geworden en heeft in ons midden gewoond, vol van genade en waarheid, en wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader. ¹⁵Van Hem getuigde Johannes toen hij uitriep: ‘Hij is het over wie ik zei: “Die na mij komt is meer dan ik, want Hij was er vóór mij!”’ ¹⁶Uit zijn overvloed hebben wij allen opnieuw genade ontvangen: ¹⁷de wet is door Mozes gegeven, genade en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen. ¹⁸Niemand heeft ooit God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft Hem doen kennen.

Tijdens de afgelopen weken hebben wij ons in de Anglicaanse kerk in Den Haag gebogen over de Geloofsbelijdenis van Nicea-Constantinopel. Een belangrijk onderwerp tijdens het Concilie van Nicea was de godheid van Christus. Hoofdstuk 1 van het Evangelie van Johannes heeft waarschijnlijk de meeste invloed gehad op de woorden van de Geloofsbelijdenis: dat Christus “de eniggeboren Zoon van God” is.

Maar wat betekent “de eniggeboren Zoon”. In de Griekse tekst staat het woord “*monogenesis*”. Dit woord komt voor in de Geloofsbelijdenis en ook in de verzen 14 en 18 van Johannes hoofdstuk 1. Het woord *monogenesis* betekent letterlijk “de ene en enige”. Het woord Zoon staat echter niet in de verzen 14 en 18. Hij, dat is Jezus, wordt eenvoudigweg beschreven als “de ene en enige”.

Het woord *monogenesis* intrigeerde mij, omdat het enigszins raadselachtig klinkt. En waar komt het woord nog meer voor (in de NT), en wat kunnen we hiervan leren?

Ik moet hieraan toevoegen dat ik geen Griekse wijsgeer of Bijbelse geleerde ben. Ik ben geoloog en geen theoloog! Maar tegenwoordig zijn er veel studie-hulpmiddelen beschikbaar. Ik heb het volgende ontdekt:

Het woord *monogenesis* komt negen keer in het Nieuwe Testament voor. Vier ervan worden in verband gebracht met onze menselijke ouder-kind relatie.

Lucas hoofdstuk 7 gaat over een weduwe wiens enige zoon overlijdt. Jairus vreest in hoofdstuk 8 van Lucas dat hij zijn enige dochter zal verliezen. In hoofdstuk 9 van Lukas roept een man luid naar Jezus: “Meester, ik smeed u, help mijn zoon, want hij is mijn enig kind”. Al deze voorbeelden wijzen naar een situatie waarin iemand vreest een dierbare te verliezen.

Waarschijnlijk het meest treffende voorbeeld lezen we in Hebreeën hoofdstuk 11, vers 17 : het offer van Abraham. Hij was bereid zijn enige zoon, Isaak aan God te offeren. Abraham wordt geprezen om zijn standvastig geloof. Echter we kunnen ons afvragen, waarom God zoiets extreems, zelfs wreeds in onze ogen, van Abraham vroeg.

Maar onze inzichten veranderen als we bedenken dat de opoffering van Isaak, die op het laatste moment niet doorging (door Gods interventie), een blik vooruitwerpt naar het grote offer van Jezus. En zeker als we lezen, dat “Hij, die zijn eigen Zoon niet heeft gespaard, maar hem, omwille van ons allen, heeft prijsgegeven” (Rom 8:32).

De context van verlies, van het verliezen van iets dierbaars geeft een emotionele lading aan het woord *monogenesis*. Want we realiseren ons pas hoe kostbaar iets is, op het moment van verlies. En toch wist God al die tijd al hoe dierbaar en kostbaar zijn Zoon was en dat hij zou lijden en sterven. Wat bewoog God om dit te doen?

“Want God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven, opdat iedereen die in Hem gelooft niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft” (Joh 3:16). Hier zien we dat woord weer - *monogenesis* - “enige Zoon”, De ene en enige, vrij aan ons gegeven, zodat we mogen leven. Wat een opoffering om verzoening te brengen. Such a loss, that we might gain.

Tenslotte komt het woord “monogenesis” nog een keer in de eerste brief van Johannes hoofdstuk 4, vers 9-10 voor en hier vinden we ook een mooie samenvatting: “En hierin is Gods liefde ons geopenbaard: God heeft zijn enige Zoon (*monogenesis*) in de wereld gezonden, opdat we door Hem zouden leven. ¹⁰Het wezenlijke van de liefde is niet dat wij God hebben liefgehad, maar dat Hij ons heeft liefgehad en zijn Zoon heeft gezonden om verzoening te brengen voor onze zonden”.

Dit dan is liefde: dat God zijn ene en enige Zoon heeft gegeven om ons vergeving te brengen. In de geloofsbelijdenis staat het woord “liefde” niet. Misschien waren de opstellers van de geloofsbelijdenis meer op andere zaken geconcentreerd.

Maar achter het woord *monogenesis* schuilt het woord liefde, die ene en enige, dat kostbaarste geschenk. Jezus is het “wezenlijke van de liefde”.
Amen.

Revd Chris Nicholls